



Valsts pētījumu programmas
**"Saliedētas un pilsoniski aktīvas
sabiedrības attīstība"**
projektu pieteikumu atklātā konkursa
izvērtēšanas pārskats

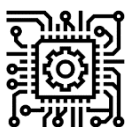
SATURS

PAR KONKURSU.....	3
PROJEKTU PIETEIKUMI	7
IZVĒRTĒŠANA	8
PROJEKTA ĪSTENOŠANA.....	9
EKSPERTU ATZIŅAS	10

PAR KONKURSU

Latvijas Zinātnes padome (turpmāk - Padome), Zinātniskās darbības likumu, saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 4. septembra noteikumu Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība" ((turpmāk-MK noteikumi) un 2023. gada 17. oktobra Ministru kabineta rīkojumu Nr. 677 „Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība” (turpmāk-MK rīkojums) 2023. gada 19. oktobrī izsludināja Valsts pētījumu programmas “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība” 2023.-2025. gadam (turpmāk-programma) projektu pieteikumu atklāto konkursu.

Programmu izstrādāja Kultūras ministrijas, sadarbojoties ar ministrijas izveidotu programmas stratēģiskās vadības padomi, kuras uzdevums bija konsultēt ministriju par programmas stratēģiskajiem mērķiem un uzdevumiem, sniegt priekšlikumus programmas pilnveidei un izvērtēt programmas sasniegtos rezultātus pēc tās noslēguma. Stratēģiskās vadības padomes locekļu sastāvā bija pārstāvji no Kultūras ministrijas, Aizsardzības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Valsts kancelejas, Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes, NATO Stratēģiskās komunikācijas izcilības centra, Sabiedrības integrācijas fonda, Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda padomes, Latvijas Pašvaldību savienības, kā arī biedrības "Par latviešu valodu" un Tirgus un sabiedriskās domas izpētes centra SKDS. Kultūras ministrija. Programmas projektu konkursu atvērtā veidā, nodrošinot starptautisku ārējo ekspertīzi projektu izvērtēšanā, organizēja un īstenoja Padome.



Programmas virsmērķis –veicināt Latvijas sabiedrības saliedētību, noturību un savstarpējo uzticēšanos nacionālas, demokrātiskas, kopīgās vērtībās balstītas Latvijas attīstībai.



Programmas mērķis ir attīstīt Latvijas pilsoniskajā sabiedrībā un informācijas telpā notiekošo procesu pētniecību, pētīt to mijiedarbību, sociālo un ekonomisko ietekmi uz sabiedrības saliedētību un savstarpējo uzticēšanos, radīt jaunas zināšanas, integrēt tās mācību saturā un veicināt pētījumos balstītu nozaru politiku veidošanu un lēmumu pieņemšanu.

Mērķu sasniegšanai tika noteikti sekojoši **uzdevumi**:

1. pētīt un attīstīt jaunu zināšanu bāzi par aktuālajām tendencēm saliedētības, sadarbības un savstarpējās uzticēšanās jomā Latvijas sabiedrībā, dažādās sociālajās un demogrāfiskajās, tostarp jauniešu, mazākumtautību, jaunatbraucēju, grupās, to iemesliem un cēloņiem, tai skaitā:
 - Latvijas valstiskuma, piederības Latvijas Republikai, nacionālās identitātes apziņas attīstību;
 - pilsoniskās sabiedrības aktivitāti kontekstā ar sabiedrības formālo un neformālo pašorganizēšanos, iedzīvotāju sociālo un ģeogrāfisko mobilitāti, pakalpojumu pieejamību, lauku iztukšošanos, reģionālo distancēšanos, kas nosaka iedzīvotāju izvēles un uzvedības maiņu, tostarp identitātes un piederības apzināšanos, sociālās attiecības un savstarpējo solidaritāti;
 - informācijas vides, plašsaziņas līdzekļu un digitālo pakalpojumu ietekmi uz sabiedrības sadarbību, savstarpējo uzticēšanos, uzticēšanos valsts un pašvaldību institūcijām un sabiedrības kopējo psiholoģisko noturību, kā arī pilsonisko aktivitāšu ietekmi uz mediju satura radīšanu, izmantošanu un izplatīšanu, arī uz Latvijas mediju vides noturību un konkurētspēju;
 - Latvijas sabiedrības saliedētību, skatot to kontekstā ar valsts valodas apguvi un lietojumu sabiedrībā;
2. pētīt un radīt jaunu zināšanu bāzi par Latvijas sabiedrības un sabiedrības grupu (īpaši bērnu un jauniešu, to, kas plaši izmanto digitālos medijus un digitālajās platformās pieejamo saturu, kā arī to, kas dzīvo Latvijas un Eiropas Savienības pierobežā) medijpratību, kā arī par medijpratības, tai skaitā informācijpratības un kritiskās domāšanas, veicināšanu Latvijā, tās attīstības tendencēm un nozīmi iedzīvotāju lēmumu pieņemšanas procesos gan individuālā, gan pilsoniskā līmenī, stiprinot demokrātiskās vērtības kopumā;
3. attīstīt pieejas, lai novērtētu pilsoniskās sabiedrības sociālo un ekonomisko ietekmi, īpaši uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti un labbūtnību, mentālo veselību, pašīstenošanos, līdzdalību

un sociālo iekļaušanos, vidi un klimatu, kā arī sociālās inovācijas, paplašinot zināšanas un izpratni par pilsoniskās sabiedrības līdzšinējo un potenciālo pienesumu minētajās jomās valsts ilgtspējīgai attīstībai.

Programmai tika noteikti arī **horizontālie uzdevumi**:



- veidot un finansēt starpdisciplināras konkurētspējīgas zinātnieku grupas programmas tematiskajās jomās;
- attīstīt daudzdimensionālas pilsonisko sabiedrību ietekmējošo faktoru fundamentālās un lietišķās pētniecības metodes un prakses, tai skaitā digitālās, un sekmēt to izmantošanu pētniecībā;
- attīstīt zinātnisko grupu sadarbību ar dažādām sabiedrības grupām (tostarp jauniešiem, mazākumtautībām, jaunatbraucējiem), īpaši ar nevalstiskajām organizācijām, kas ir aktīvas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā, gan reģistrētām, gan neformālām pilsoniskās sabiedrības grupām un kopienām, tostarp Latvijas reģionos un diasporā;
- stiprināt izglītības un pētniecības procesus, tostarp integrējot pētniecību augstākās izglītības studiju procesā un integrējot pētījumu rezultātā gūtās zināšanas studiju un mācību saturā;
- sniegt atbalstu pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas politikas, kā arī plašsaziņas līdzekļu politikas īstenošanā, izstrādājot metodoloģiju un veicot situācijas izpēti, izstrādāt ieteikumus rīcībpolitikai un indikatīvo rādītāju ieteikumus;
- informēt sabiedrību par pētniecības gaitu un rezultātiem, veicinot sabiedrības izpratni par pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas attīstības un informācijas sabiedrības vēsturisko attīstību un aktuālajiem procesiem un pētniecības lomu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā;
- nodrošināt pētniecības rezultātu publisku pieejamību, tai skaitā publicēt rezultātus brīvpiekļuves žurnālos un deponēt jauniegūtos pētniecības datus pētniecības datu repozitorijos, veicinot datu atkārtotu pielietojamību atbilstoši "FAIR" (*Findable, Accessible, Interoperable, Reusable*) principiem (atrodami, pieejami, sadarbspējīgi un atkārtoti lietojami).

Programmas īstenošanas laikā tika noteikti šādi **sasniedzamie rezultāti**:



- attīstīts cilvēkkapitāls humanitārajās un sociālajās zinātnēs, pētniecībā iesaistīti jaunie zinātnieki un diasporas zinātnieki;
- sagatavotas pierādījumos balstītas rīcībpolitikas rekomendācijas un datu kopas pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības saliedētības un demokrātijas politikas plānošanai, īstenošanai, monitoringam un ietekmes izvērtēšanai, piedāvāti ieteikumi valsts valodas un jaunatnes politikas turpmākai attīstībai;
- attīstītas jaunas vai pilnveidotas esošās mācību programmas, to moduļi vai kursi vidējā un augstākajā izglītībā;
- publicēti oriģināli zinātniskie raksti *Web of Science* vai *SCOPUS* datubāzēs iekļautajos Q1 vai Q2 kvartiles izdevumos un citos šajās datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;
- citu veidu publikācijas (tai skaitā monogrāfijas, konferenču materiāli);
- rezultātu publicēšana populārzinātniskajos žurnālos un resursos.

Konkursa ietvaros plānots finansēt vienu projektu par MK rīkojuma 6. punktā noteikto visu programmas uzdevumu izpildi, nosakot, ka maksimālais projekta finansējums ir 1 162 500 eiro.

Projekta īstenošanas periods ir 24 mēneši un projektu rezultāti jādemonstrē. Konkursā varēja piedalīties Latvijas Republikas zinātniskās institūcijas, kas reģistrētas Zinātnisko institūciju reģistrā un kas atbilst pētniecības organizācijas definīcijai. Kā sadarbības partneris varēja piedalīties arī valsts institūcija, kurai zinātniskās darbības veikšana ir noteikta ar ārējo tiesību aktu, nolikumā vai statūtos.

PROJEKTU PIETEIKUMI

Atbilstoši MK rīkojumam tika iesniegti **divi** projekta pieteikumi.

1. Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025) (Nr. VPP-KM-SPASA-2023/1-0002)

Projekta iesniedzējs:

Latvijas Universitāte.

2. Agora 3.0: šķērsojot iedomātās robežas un iedomājoties saliedētas sabiedrības nākotnes modeļus (Nr. VPP-KM-SPASA-2023/1-0001)

Projekta iesniedzējs:

Rīgas Stradiņa universitāte

sadarbībā ar

Latvijas Universitāte

Vidzemes Augstskola

Latvijas Kultūras akadēmija

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija

LZP izvērtēja projektu pieteikumu atbilstību konkursā noteiktajiem administratīvajiem kritērijiem, pēc tam nododot tos zinātniskajai izvērtēšanai ārzemju ekspertiem.

IZVĒRTĒŠANA

Konkursa izvērtēšanai ir noteikti trīs kritēriji ar atšķirīgu svaru kopējā vērtējumā:

“Zinātniskā izcilība”	– 30%	(kritērijs A),
“Ietekme”	– 50%	(kritērijs B),
“Ieviešana”	– 20%	(kritērijs C).

Atbilstoši konkursa nolikumam un Ministru kabineta 2018. gada 4. septembra noteikumiem Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība" un ņemot vērā programmas mērķus un tematiskos uzdevumus, katra projekta pieteikuma izvērtēšanai LZP izvēlējās trīs neatkarīgos ārvalstu ekspertus. Tika ievērots *peer review* (līdzinieku vērtēšana) princips, piesaistot ārzemju ekspertus ar līdzīgām zināšanām un ne mazāku pieredzi kā projekta vadītājam attiecīgajās zinātņu nozarēs un pētījumu tematikā. Visa informācija un papildus materiāli ekspertiem tika sniegti angļu valodā.

Katrā kritērijā eksperti varēja piešķirt no 1 līdz 5 punktiem (ar iespēju vērtējumu izteikt ar puspunktu). Kvalitātes sliekšnis bija 4 punkti kritērijos A un vismaz 3 punkti kritērijā B un C, kā arī vismaz 10 punkti visos kritērijos kopā. Ekspertiem tika dots uzdevums vērtējumos ietvert atgriezenisko saiti un rekomendācijas projekta pieteicējiem.

Viens no projekta pieteikuma vērtēšanā iesaistītajiem ekspertiem, ņemot vērā kvalifikāciju un pieredzi, bija atbildīgs par individuālo vērtējumu konsolidēšanu. Katra projekta pieteikuma konsolidētais vērtējums punktos tika aprēķināts, izmantojot formulu:

$$K = (3A \times 0,3) + (3B \times 0,5) + (3C \times 0,2)$$

Paneļa diskusijā eksperti projekta pieteikumus saaranžēja pēc pieteikumu kvalitātes un vienojās par katra kritērija vērtējumu katram projektam. Viens no diviem iesniegtajiem projektu pieteikumiem sasniedza kvalitātes sliekšni gan katrā no kritērijiem, gan visos kritērijos kopumā.

PROJEKTA ĪSTENOŠANA

Valsts pētījumu programmas “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība” projektu atklātā konkursa ietvaros bija plānots finansēt vienu projektu. Konkursa rezultātā tika saņemti 2 projektu pieteikumi, no kuriem finansējums tika piešķirts 1 projektam:

VPP-KM-SPASA-2023/1-0002 “Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)” (projekta vadītāja – Latvijas Universitātes Vadošais pētnieks, Dr. phil. Māris Kūlis). Projekta īstenošanai piešķirtais finansējums – 1162 500 EUR. Projektu jāīsteno līdz 2025. gada nogalei.

Projektā “Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)” tiks veikti šādi uzdevumi:

1. Attīstīt pieejas, lai novērtētu pilsoniskās sabiedrības sociālo un ekonomisko ietekmi, īpaši uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti un labbūtnību, mentālo veselību, pašīstenošanos, līdzdalību un sociālo iekļaušanos, vidi un klimatu, kā arī sociālās inovācijas, paplašinot zināšanas un izpratni par pilsoniskās sabiedrības līdzšinējo un potenciālo pienesumu minētajās jomās valsts ilgtspējīgai attīstībai.
2. Pētīt un radīt jaunu zināšanu bāzi par Latvijas sabiedrības un sabiedrības grupu (īpaši bērnu un jauniešu, to, kas plaši izmanto digitālos medijus un digitālajās platformās pieejamo saturu, kā arī to, kas dzīvo Latvijas un Eiropas Savienības pierobežā) medijpratību, kā arī par medijpratības, tai skaitā informācijpratības un kritiskās domāšanas, veicināšanu Latvijā, tās attīstības tendencēm un nozīmi iedzīvotāju lēmumu pieņemšanas procesos gan individuālā, gan pilsoniskā līmenī, stiprinot demokrātiskās vērtības kopumā.
3. Pētīt un attīstīt jaunu zināšanu bāzi par aktuālajām tendencēm saliedētības, sadarbības un savstarpējās uzticēšanās jomā Latvijas sabiedrībā, dažādās sociālajās un demogrāfiskajās, tostarp jauniešu, mazākumtautību, jaunatbraucēju, grupās, to iemesliem un cēloņiem.

EKSPERTU ATZIŅAS

Ārvalstu zinātniskie eksperti norādīja uz projekta stiprajām un vājajām pusēm, kā arī izteica rekomendācijas.

Projektā “Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)”:



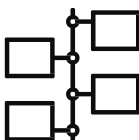
Zinātniskā izcilība

Projekts apvieno dažādu nozaru zinātniekus, kuri ir labi integrēti dažādos projekta aspektos. Ekspertīzes un metodoloģijas papildināmība ir ļoti laba. Ir izskaidrota sadarbība stratēģija, taču priekšlikumā nav detalizēti apskatīts, kā dažādie partneri, piemēram, NVO un plašsaziņas līdzekļi var veicināt projekta mērķu sasniegšanu.



Ietekme

Projektā pietiekami detalizēti tiek apspriesta zināšanu pārneses dimensija. Tajā ir skaidrota agrīnās karjeras stipendiātu kapacitātes celšana un tas, kā jaunie zinātnieki varētu gūt labumu no dažādām Latvijas Universitātes iniciatīvām. Projekta izplatīšanas stratēģija nav pietiekami detalizēta aprakstīta. Priekšlikumā nav skaidrs, kā pētījumu rezultāti sasniegtu dažādas mērķa grupas. Projekta pieteikumā ir arī noteiktas skaidras stratēģijas, kā iesaistīties Horizont 2020 nākotnē, kas ir daudzsološi. Ierosināto rezultātu skaits ir pārāk ambiciozs.



Ieviešana

Pētījuma plānošana ir labi izstrādāta. Bloks hēma norāda, kā dažādi projekta aspekti ir savstarpēji saistīti. Projekts aprakstīts 14 darba pakās, tomēr projekts ar 14 darba pakas rada nozīmīgus pārvaldības

un koordinācijas riskus, kas projekta pieteikumā nav pietiekami apskatīti. Atšķirībā no koordinācijas un pārvaldības riskiem, zinātniskie riski ir labi aprakstīti, tostarp šo risku mazināšanas stratēģija. Projektā ir ne pārāk detalizēti izskaidroti daži kvalitātes vadības aspekti. Pētniecības infrastruktūra piemērota projekta īstenošanai. Projekta pieteicām ir nepieciešamā kompetence un zināšanas projekta īstenošanai.



Latvijas Zinātnes
padome

Sagatavoja

Latvijas Zinātnes padome